

SLOVENCİ NA REKI ZDRUŽENI V KPD "BAZOVICA"

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske pridne so te dale,
spomin na tebe vedno nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.

Slavko Arbiter; «Bazovica»

DARILO OB KULTURNEM PRAZNIKU

Slavko Arbiter, katerega stihl o Bazovici spremljajo naslovnice Kažipota, je povzetek svojega večletnega ljubiteljskega raziskovanja o slovenskih sledih na Kvarnerju objavil v brošuri, ki je izšla te dni, predstavitev pa bo v društvu v sredo, 14. februarja. Iskrene čestitke!

KAŽIPOT

Mesečnik slovenske skupnosti
na Reki in v PGŽ

Ureja uredniški odbor:

Milan Grlica, Marjana Mirković, Darko Mohar,
Vitimir Vitaz
Podpinjol 43, 51000 Reka, Hrvaška
tel.: 324 321, 215 406, faks: 334- 977

Glavna urednica: Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil
Marjana Mirković v okviru projekta Si-T

Lektorica
Darka Tepina Podgoršek

Izdajatelji:
Slovenski dom KPD Bazovica,
bazovica@bazovica.hr
Svet slovenske narodne manjšine Reke
Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
vijece-slo.pgz@ri.t-com.hr

ISSN 1845-503

Oblikovanje:
Branko Lenić

Tisk: Tiskara «Sušak»

Prelom in tehnično urejanje:
Ri-TaCom, Reka

Mesečnik finančno podpirajo:
Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Mesto Reka, Primorsko-goranska županija

Naklada: 500 izvodov

Na naslovnici: Brošura Slovenci na Reki,
združeni v KPD Bazovica avtorja Slavka Arbitra

Karikatura: Bojan Grlica

SLOVENSKI DOM KPD «BAZOVICA» tajništvo, knjižnica in klubski prostori

torek in četrtek :
12.00 – 14. 00 in 18.00 – 20.00
tel.: + 385 51 324 321,215 406
fax: 334 977

MePZ – vaje ponedeljek:
18.00 – 21.00

Dramska skupina - sreda, po dogovoru
Folklorno-plesna skupina
torek in četrtek: 19.00 – 21.00

Mladinska skupina
druga in četrta sobota ob 16.00

Dop. pouk slovenskega jezika in kulture
ponedeljek, torek in sreda:
18.00 – 21.00

Planinska skupina - torek:
20.00 – 21.30

Svet slovenske narodne manjšine Reke
četrtek: 10.00 – 12.00

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
sreda: 10.00 – 12.00

vijece-slo.pgz@ri.t-com.hr

Hišnica: Marija Darapi, tel.: 337 000

Gostinska ponudba:
Buffet Saratea, tel.: 331 079

Kažipot februar 2007, št. 23
letnik III

Kazalo:

- 3..... Obvestilo
- 4..... Pismo
- 5..... Tema
- 17... Dogodki januar
- 25... Napoved februar
- 28... Iz drugih društev in svetov
- 30... Gorski kotar
- 31... Nespregledano
- 32... Studij v RS
- 32... Aktualno
- 34... Zanimivosti

EGON in METKA

OBVESTILO

Priprave na 60. obletnico društva

Še vedno vabimo vse, ki imajo stare dokumente, fotografije, oglase ali izrezke iz časopisov, ki pričajo o navzočnosti slovenske skupnosti na Reki ali dejavnostih našega društva, da nam jih odstopijo na vpogled. Želeli bi izpolniti dokumentacijo za arhivsko zbirko in jo predstaviti ob jubileju.

Planinska skupina

Člane in vse zainteresirane obveščamo, da bodo predavanja tudi februarja: potovanje po Belgiji bo prikazal Darko Mohar, po baltiških deželah Jasna Zazijal - Marušić, ob koncu meseca pa bo v gosteh eden najboljših svetovnih alpinistov, Silvo Karo, ki bo govoril o Patagoniji. Datumi predavanj bodo določeni naknadno in bodo na vpogled na oglasni deski društva. Načrt izletov do konca leta objavljamo ob poročilu za 2006.

□

Iz arhiva

Folklorna skupina na nogometnem KUP-u 1977

Novokrajci v Avstraliji

Maria Iskra iz Avstralije, rojakinja iz Novokračin, ki je mlada leta preživela na Reki in bila včlanjena v društvo KPD Bazovica, se nam je 16. januarja znova oglasila.

”Za vse, ki tega ne vedo: Novokračine so prijazna vas ob meji s Hrvaško, blizu prehoda Jelšane-Rupa. V njej živijo prijazni in gostoljubni ljudje. Skozi zgodovino so se, iz enega ali drugega vzroka, izseljevali na vse strani sveta, tudi v Avstralijo, kjer nas je kar lepo število, nekateri pa so tu našli tudi zadnje počivališče.

V slovenskem klubu Snežnik v mestu Albury-Wodonga smo nedavno organizirali prireditev Srečanje Novokrajcev v Avstraliji. Prišli smo z vseh koncev in krajev Avstralije, izjema je le W.A. Mesto Albury-Wodonga imenujejo tudi mesto dvojčkov, ker gre pravzaprav za dve mesti: Albury pripada N.S.W.-ju (Novi Južni Wales, op. ur.), drugi del, Wodonga, pa državi Victoria. Snidenje je bilo nadvse prijetno in zanimivo. Obujali smo spomine na staro domovino, otroška in mlada leta, sorodnike in prijatelje. Tudi plesalo in pelo se je še dolgo v noč. Dogodku sem posvetila tudi kratko pesmico z naslovom Novokrajci.

Med nami je bila tudi Ančka Kalc, naša najstarejša vaščanka, živeča v Avstraliji. Rodila se je pravzaprav v Kuteževam, a jo imamo kar za Novokrajko, ker se je tja poročila. Pravimo ji 'naša mamica'. Ima že 98 let, a je še čila in zdrava. Ko je praznovala 90. rojstni dan, smo bili med gosti znova skoraj vsi Novokrajci, kljub ogromnim razdaljam. Tudi njej smo posvetili pesmico:

Teti Ančki!

Teta Ančka, čestitke nase prejmite prisrčne,
enakega jubileja vsak dočaka ne,
takrat, tako dolgo že, ko vi rodili ste se,
Avstrija v naših krajih še vladala je.

Ančka, želimo še mnogo zdravih vam let,
naj srečno pridete do sto in čez,
čestitke vsi imamo za vas.

K vam prišli smo in kličemo na glas,
Ančka, živela naša mamica, naša slavljenka!

Lepe pozdrave vsem v klubu želi Marija Iskra.”

Srečanje Novokrajcev v Avstraliji 2006. Foto: Marija Iskra

Ančka Kalc, najstarejša Novokrajka v Avstraliji. Foto: Marija Iskra

TEMA

Kulturni praznik

Ob slovenskem kulturnem prazniku smo sklenili bralcem predstaviti izredno zanimivo in odmevno predavanje z naslovom Slovinci na Reki, ki ga je avtor dr. Irvin Lukežič predstavil v društvu 9. junija lani v okviru obiska Slovenskega etnološkega društva na Reki. Naj bo to tudi naše darilo v dneh, ko v javnosti vzbujajo pozornost nekatere druge teme, ob katerih radi pozabimo na stoletja medsebojnih vezi, skupno ali podobno usodo prebivalcev na tesno povezanem prostoru obeh narodov in držav.

Predavanje govori o nekaterih ustvarjalcih v kulturi, ki so tkali te vezi in obogatili dediščino obeh narodov, obenem pa bili neločljivi del evropskih dogajanj. Objavljamo ga skoraj v celoti in se zanj avtorju najlepše zahvaljujemo.

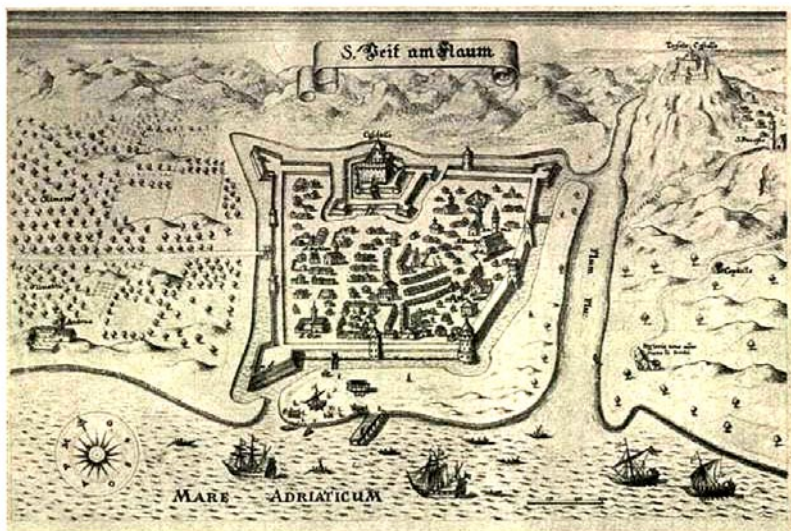
Dr. Irvin Lukežić: Slovenci na Reki

Vprašanje hrvaško-slovenskih odnosov je posebej zanimivo v današnjem času, ko govorimo o evropskem povezovanju. Tema kulturnega sodelovanja je gotovo pomembna tema in ima težo: vedno poudarjamo kulturne stike, odnose med Hrvati in Slovenci, ki so sosedje že stoletja, oba naroda in njuna kultura pa v stalnem stiku. Doslej ni bila predmet večjega proučevanja in je še terra incognita, ki nam odpira možnosti raziskovanja in pomeni trajni izziv. Predavanje bo osredotočeno na vezi v kulturi in književnosti na Reki, v mestu, ki je bilo prizorišče stikov, in jih skušalo širše predstaviti skozi tri obdobja: od najstarejšega v 16. in 17. stoletju do v 19. in 20. stoletja.

Govorimo o dveh jezikovnih in kulturnih krogih: prvega tvorijo Slovenci ali, kot jih tu imenujejo, Kranjci ali Carniolini; prihajajo do morja, tako tudi proti Reki. Kot je znano, so na Reki že v 15. stoletju živeli številni trgovci po rodu iz slovenskih dežel: iz Kopra, Čedad, Kranja, Škofje Loke in Gorice. Vezi so bile trgovske, to je bila komunikacija, ki sega še v obdobje antike. Druga pot pa je potekala od juga proti severu; po njej se prebivalci Reke odpravljajo na to območje, kjer jih imenujejo Rečani, Dalmatini, Liburnijci. Komunikacija je torej potekala v obeh smereh. Pomemben je podatek, da so v Sloveniji posesti imele v lasti stare reške patricijske družine, kot so Androcha, Mordax, Stemberg, Raunacher. Posesti na Krasu, Kranjskem in Goriškem pa so posedovali tudi reški kapetani, nekdanji vojni poveljniki mest in državni uslužbenci – to so bili gosposka. Sinovi teh patricijev so pogosto službovali v raznih slovenskih krajih. Za nas so zanimive vezi v književnosti in zgodovina teh odnosov. Na Reki so se v spletu okoliščin v stoletjih zvrstili številni slovenski kulturniki, leksikografi, tiskarji; nekatere od njih je z mestom povezovalo rojstvo. Temu v prid govori vrsta imen, v nadaljevanju sledi le manjši izbor. Pozneje so začeli prihajati profesorji in redovniki; tvorili so tisto intelektualno elito, ki povezuje različne kulture.

Najstarejše obdobje

V 16. stoletju, okrog leta 1550, je bila Reka še obdana z obzidjem, znotraj katerega je bila manjša luka, nad mestom pa je dominiral kaštel, iz katerega je upravljala gosposka. V tem času se je leta 1521 na Reki leto dni šolal Primož Trubar, znano in izjemno veliko ime protestantizma: reformator, pisatelj več knjig, ustvarjalec slovenske književnosti. Izobraževal se je v kapiteljski šoli, pri domačih redovnikih glagoljših, ki so uporabljali hrvaški jezik in naučil se ga je tudi Trubar. Takrat je bil star komaj štirinajst

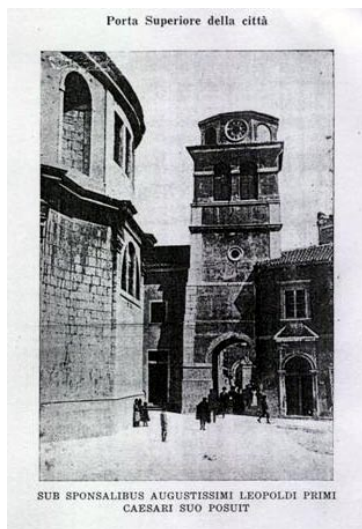
Rijeka, s utrdama, oko 1550. g., s desne vrane Rečina, desno gore Trsat.

Reka okrog leta 1550. Arhiv avtorja.

let, mladenič v odraščanju; prišel je iz rojstne Rašice, z Dolenjske, ki se je uradno imenovala Carniola inferiore. Njegov oče je bil član cerkvenega odbora ali cehovski mojster v Rašici. V rojstni vasi je že imel stike s Hrvati, saj v nekem svojem spisu omenja anekdoto o hrvaškem slikarju, hrvaškem malarju, ki je po očetovem naročilu poslikal domačo cerkev sv. Jerneja in »velike brade po turšku in mustaše namalal ...« Ko so Turki leta 1528 prišli do Rašice in vse uničili, tudi slikarije, je Trubar to pospremil z zanimivim komentarjem, ki je odražal njegov ironični odnos: »Bolje, da je oče tih 20 ugarskih zlatnika dal za štiri vole, a ne da je dal malarju.« Lahko si predstavljamo tega štirinajstletnega dečka, kako se sprehaja po reških ulicah, komunicira z mimoidočimi, ribiči ... Zelo ga je fascinirala ta naglica, nenehni vrvež v mestu ... Opazna je tudi protestantska delavnost, delovna etika, s katero se je Trubar pozneje srečal tudi v Trstu. Leto, ki ga je preživel na Reki, ali spomin nanj, ga je gotovo moralo zaznamovati. To tedaj majhno mesto je car Maksimilijan laskavo imenoval citta fidelissima, najzvestejše mesto. V tistem času so se vrstili vdori in roparski pohodi Turkov na Grobnik. Pomembno je omeniti, da je desetletje po letu 1530 Reka dobila mestni statut, nekoliko pozneje pa tudi tiskarno Šimuna Benje Kožičića, hrvaškega škofa. Z Reke je Trubar odšel v Salzburg in zatem v Trst, v službo k Pietru Bonomu. Kot je znano, je omenjena tiskarna pozneje v Urachu sodelovala s hrvaškimi protestanti, s katerimi so skupaj izdajali glagoljaške knjige v cirilici, posebej s Stipanom Konzulom Istranom in Antunom Dalmatinom. Trubar je bil med tistimi, ki so prihajali, toda pot je potekala tudi v obratni smeri; pot, po kateri so ljudje odhajali v Slovenijo. Velja omeniti dva primera: slovenskega pisatelja, protestantskega pridigarja Jurija Juričića z vzdevkom Kobila, sicer glagoljaša iz Vinodola,

ki je deloval v Urachu, Kamniku in Ljubljani, in tiskarja Janeza Mandeljca, po rodu iz Istre ali Reke, ki je imel tiskarno in je deloval v Ljubljani in na tromejnem območju med Ogrsko, Gradiščanskim in Hrvaško.

V času tik pred 17. stoletjem je v Ljubljani študiral humanistiko Franjo Glavinić, hrvaški frančiškan, pomembna osebnost iz časa baroka, pisec raznih knjig v hrvaškem in latinskem jeziku. Po rodu je bil iz Bosne, rodil pa se je v Kanfanarju v Istri. Večino življenja je preživel kot gvardijan v samostanu na Trsatu, v tej vlogi pa je nekaj let, od 1639 do 1642, preživel tudi v samostanu Sveta Gora nad Solkanom pri Gorici.

Gornja vrata. Arhiv avtorja.

V času Glavinića, za časa cesarja Ferdinanda II, je bil leta 1627 s sredstvi iz sklada fevdalcev Thonhausen na Reki ustanovljen jezuitski šolski zavod. V njem so se šolali gojenci iz hrvaških, pa tudi slovenskih krajev, z istih strani so prihajali tudi profesorji, ki so poučevali na tej reški gimnaziji, ki je tako postala prizorišče srečanj. Utemeljiteljica zavoda je bila plemkinja Uršula Thonhausen. Še je ohranjen načrt tega kolegija, ki je včasih stal v neposredni bližini cerkve sv. Vida v središču mesta, kot kompleks seminarjev oz. reškega jezuitskega samostana, v okviru katerega je delovala ta najstarejša gimnazija. V 20. stoletju je desno stran kompleksa zavzemal kolegij; danes o tem pričajo le še Zgornja vrata. Zgradba kolegija je bila prezidana, na mestu nekdanjega internata stoji danes poslopje reške filozofske fakultete. Prefekt reškega kolegija je bil jezuit slovenskega rodu Martin Bavčer, po rodu iz Solkana. Bil je prvi latinski pisatelj in zgodovinar, umrl pa je v Gorici leta 1668.

Martin Bavčer. Arhiv avtorja.

Med stare reške plemiške družine sodi tudi ugledna družina Gladić iz 17. stoletja. S Slovenijo je bila povezana na relaciji Reka–Ljubljana, njeni potomci pa so bili mnogi zanimivi posamezniki: slikarji, diplomati, pisatelji, redovniki, med njimi baročni slikar Ivan Franjo Gladić, ki je večino življenja preživel v Ljubljani. V času škofa Hrena je bil v njegovi finančni službi, znan je kot avtor portreta Mihaela Dinstmana, portretiral pa je tudi Katarino Lukančič (slika je na ogled v ljubljanski Narodni galeriji). Nekateri pripadniki te družine so bili člani ljubljanske Academie operosorum, akademije delovnih, ki je bila v času baroka središče združevanja izobražencev in domoljubov.

Tema književnih in kulturnih vezi nas nato pripelje do Janeza Vajkarda Valvazorja, znanega polihistorja, avtorja Slave Vojvodine Kranjske, kapitalnega projekta, pri katerem je na gradu Bogenšperk uspešno delala skupina njegovih sodelavcev. V tej knjigi je poleg znane podobe Reke iz leta 1689 tudi opis mesta, Rječine in prebivalcev; opaža, da redovniki opravljajo fizična dela in ne znajo latinščine. Navaja tudi razne podrobnosti, kot sta noša in orožje, posebej zanimivi pa so mu bili svatovski in pogrebni običaji in narekanje, kar opisuje zelo slikovito.

Na Reki je bil v tem času znameniti pridigar Janez Svetokriški, po rodu iz Vipavskega Križa. Leta 1665 se je tu zaobljubil kapucinskemu redu. Bil je velik baročni kapucin; sestavil je obsežni Sacrum promptiarium, sveti priročnik, ki je bil leta 1691 v petih zvezkih tiskan v Benetkah. Kot zanimivost: primerek tega seznama knjig takratnega časa je posedoval Avguštinski samostan na Reki.

Med številnimi imeni naj omenim še reškega jezuita Nikolo Hermona, ki je leta 1693 v Ljubljani objavil molitvenik Brašno duhovno, tiskan v Ljubljani, toda v hrvaškem jeziku, stari reški čakavščini, ki je bila uradni jezik mesta in jezik naroda, v katerem so knjige morali objavljati jezuiti. Tudi senjsko-modruški škof Ivan Anton Benzoni je leta 1718 v Ljubljani objavil latinski govor, posvečen ustoličenju takratnega škofa Pohmajeviča.

V zvezi s knjigami in knjižničarstvom je zanimivo, da je na Reki delovalo več knjigarn in knjigarnarskih društev. Podatki pravijo, da je prvo knjigarno na Reki odprl Andrej Kamlenc, po rodu iz Novega mesta. Z Dolenjske je prišel okrog leta 1767 in odprl knjigarno, ki je delovala polnih 56 let, kar je bil za takratni čas pravi fenomen. Znano tiskarno na Reki pa je imela družina Karletzky.

Drugo obdobje

V 19. stoletju se na Reki pojavi zanimiva osebnost, Vincent Antun Franul pl. Weisenthurm. V reški cerkvi sv. Hieronima so Franuli, ki so plemiški naziv dobili v začetku 18. stoletja, imeli družinsko grobnico. Vincent Franul, reški patricij, se je rodil leta 1771. Pomembno je, da se je šolal na jezuitski gimnaziji, zatem pa je študiral pravo in se preselil v Trst in se tam poleg pravnih poslov posvetil pisanju slovnice. Objavil jo je leta 1811 pod naslovom Saggio gramaticale italiano-carniolino. Gre pravzaprav za slovensko-italijansko slovnico, zanimivo v tem kulturnozgodovinskem pogledu.

Matija Čop. Arhiv avtorja.

Druga velika osebnost je bil Matija Čop, po rodu iz Žirovnice na Gorenjskem in velik prijatelj Franceta Prešerna: pomembno ime slovenske književnosti v začetku 19. stoletja, znameniti klasični jezikoslovec, kritik, estetik, fenomen sam po sebi. Bil je neverjeten človek, izredno učen in z ogromno znanja; znal je 19 jezikov in bil eden najbolj izobraženih Slovencev tistega časa. Čop je kot gimnazijski profesor na Reki deloval dve leti, od 1820 do 1822. Poučeval je grško in rimsko književnost, provan-

salske trubadurje, prevajal Danteja in drugo literaturo iz italijanščine in španščine itn. Med službovanjem na Reki je bil tudi bibliotekar mestne gimnazije, ki ni bila več jezuitska. Na kratko naj omenim nekatere podatke iz njegove osebne biografije: med bivanjem na Reki je živel pri družini Tomašič v središču mesta, na Korzu. Komuniciral je s številnimi uglednimi ljudmi, med drugimi zlasti z angleško trgovsko kolonijo, z Angleži, med katerimi so bili tudi takratni britanski konzul Leard in družina Mosington. Z njimi je navezal družabne stike; obstaja celo romantična zgodba, ki pa je tragična, o njegovi ljubezni do ene izmed angleških dam, lady Mosington, in njegova želja po zakonu, družini. Njegovo življenje spominja na roman, končalo pa se je tragično: leta 1835 se je utopil v Savi. Prešeren mu je v spomin napisal prekrasne in velike verze v dveh elegijah, posvečenih Matiji Čopu, prijatelju in sorodniku.

Čop in Prešeren. Arhiv avtorja.

Tu je še znameniti slovaški preporeditelj Jan Kollar. Leta 1841 je med drugim obiskal tudi Reko, kjer je bil gost pri odvetniku Ignacu Medaniću. Za ilustracijo citiram odlomek iz potopisa, ki opisuje, kaj je opazil ob prihodu v mesto, na obalo: »Odmah po dolasku u Rijeku požurili smo more pozdraviti na poznatoj paladi ili lukobranu koji daleko u more zalazi, a gdje brodovi pristaju radi utovara i istovara. Ovdje smo ugledali dvije mlade Slovenke, tako lijepe da su svi nazočni promatrali više njih nego brodove i more. Bile su u narodnoj odjeći, valjda sestre, jedna ljepša od druge. Ovdje sam shvatio istinitost onih narodnih izreka, od kojih jedna veli Od negdaj Ljubljanke so lepe slovele, a druga, Nema puncu nad Kranjicu. Kada su ove mladice spazile da ih mnoge oči motre, šmugnule su u grad kao košute u šumu.«

V tem času so se na Reki pojavile narodne čitalnice. Leta 1849 je bila ustanovljena Narodna čitalnica v hiši trgovca Franca Jelovška. Čitalnice so bile priložnost ne samo za branje in izobraževanje, temveč tudi za vzpostavljanje kulturnega sodelovanja. Reška čitalnica je tako pomenila novo mesto stikov hrvaških in slovenskih intelektualcev takratnega časa, člani so navezali medsebojne stike, kar pa je še posebej zanimivo, je bila naročnina na nekatere slovenske časopise: Novice, Naprej, Slovenec ... Slovenski tisk je takrat torej redno prihajal na Reko.

Reka, pogled iz pristanišča proti mestnemu stolpu. Arhiv avtorja.

Med pomembnimi tedanjimi meščani je tudi Fran Kurelac, veliko ime hrvaške književnosti, filologije, profesor hrvaškega jezika na gimnaziji in velik prijatelj Slovencev. Kot profesor hrvaškega jezika na Reki je vzdrževal številne stike s slovenskimi intelektualci v mestu. Med njegovimi dijaki v gimnaziji so bili tudi slovenski, ki jih je pritegoval s svojim duhom in avtoriteto. Zanimivo je mnenje Janeza Trdine o njem kot sodelavcu: »Hrvate je opozarjal na brate Slovence, ki jih je imel prisrčno rad, enako kot svoje rojake. Pojasnjeval jim je napredek v jeziku, ki se je očitno čistil in lepševal, in skrbno vse večje oddaljevanje od ponemčevanja in drugih tujih izrazov. Noben časopis ni tako rad čital kot naše Novice. Pogosto je trdil, da je med slovanskimi jeziki, razen ruščine, najbogatejša naša slovenščina, skupaj s svojo sestro čakavščino.«

To so bile te vezi, Kurelac je bil navdušen nad slovenskim jezikom zaradi njegove starosti in lepote ter skrbi za odstranjevanje germanizmov. Vse to moramo gledati z vidika takratnega časa in z očmi Kurelca, ki je bil naklonjen slovenski kulturi. O odnosu do nje govori njegov zanimiv članek

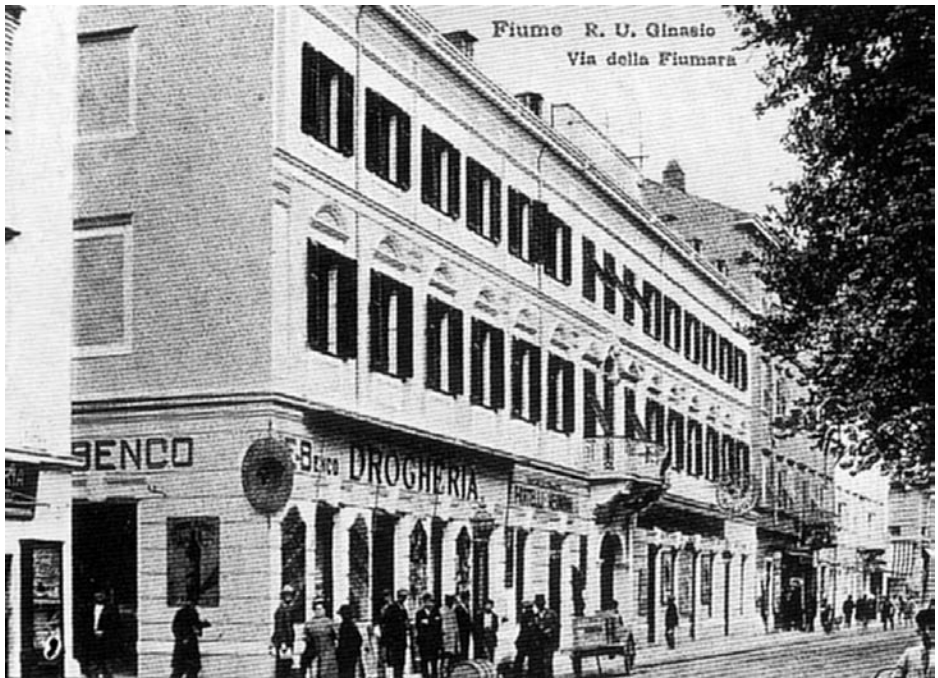
Hrvati in Slovenci, v katerem jih primerja ter omenja prednosti in napake enih in drugih. Zanimivo je njegovo opažanje, da so hrvaški intelektualci premalo pozorni do slovenskega jezika in kulture, medtem ko se slovenski intelektualci pogosto sporazumevajo v hrvaškem jeziku in se zanimajo zanj in hrvaško kulturo.

Med ljudmi, s katerimi je Kurelac komuniciral, je bil najzanimivejša osebnost Janez Trdina, s katerim sta bila prijatelja. Njegov rojstni kraj je Mengeš pri Kamniku, na Reko pa je prišel kot mlad profesor in na reški gimnaziji poučeval hrvaški jezik in književnost. V času, ko je Kurelac služboval v gimnaziji, Trdine še ni bilo na Reki. Spoznala sta se leta 1855 v Narodni čitalnici v času, ko je Kurelac izgubil službo, in prijateljela šest let, vse do 1861. Trdina je sem prišel v času Bachovega absolutizma, obdobju zatiranja prebujene narodne pripadnosti Hrvatov in Slovencev. Slovenci naj bi tako odigrali vlogo huzarjev, a na srečo je bil Trdina človek drugačnega kova in je vlogo huzarja spreobrnil v preporoditeljsko in nadaljeval dejavnost Frana Kurelca. V njegovi zapuščini avtobiografskih del so tudi Bahovi huzarji in Iliri, v katerih govori o obdobju absolutizma na Reki; zanimiva so pričevanja o teh kulturnih stikih. Tudi njegova življenjska zgodba je posebna in tragična: prav tako kot svojčas Kurelac je tudi Trdina izgubil službo zaradi raznih denunciacij; tudi on se je v 37. letu starosti pravzaprav moral upokojiti in vrniti v Novo mesto in tam tudi umrl; zadnji del življenja pa je preživel v pisanju spominov. Tema o Janezu Trdini je zanimiva in bi vsekakor zaslužila še podrobnejšo obdelavo.

Bahovi huzarji in Iliri. Arhiv avtorja.

Omeniti velja, da so bili poleg Trdine še številni drugi slovenski profesorji, navedem naj Jakova Čičigoja, po rodu iz Solkana, Trdinovega sorodnika in prav tako profesorja klasične filologije na Reki; zatem sta še dve imeni, to sta Trdinova učenca, Janez Bilc iz Ilirske Bistrice in Josip Stare iz Ljubljane. Kot dijaka sta bila pobudnika slovenske dijaške čitalnice na hrvaški gimnaziji na Reki, odprti leta 1862, v njej pa so bile na voljo slovenske in hrvaške knjige ter tisk: Glasnik slovenski, slovenska Danica, Tovariš, Ljubljanske novice ... Skratka, reška gimnazija je bila odprta ustanova v pogledu kulturnega zблиževanja: slovenski dijaki so imeli možnost delovati v svojem jeziku, kar je ustvarjalo prvi pogoj nekega širšega sodelovanja.

Poslojpe reške gimnazije na Fiumari. Arhiv avtorja.

Po zlomu Bachovega absolutizma so bile okoliščine znova težke; naj to obdobje preidem in poudarim le, da je bila Reka tedaj mesto v rokah Madžarov in je, kot je znano, določen čas imela status *corpus separatum*. Bila je torej največja ogrska, madžarska luka, z italijanskim govornim jezikom ter dominacijo italijanskega in madžarskega jezika, hrvaščina in slovenščina pa sta bili odrinjeni in zapostavljeni. A kljub tem neugodnim okoliščinam je prišlo do prvega sodelovanja slovenskega in hrvaškega narodnega gibanja. Tako je recimo v Istri škof Juraj Dobrila, najpomembnejša osebnost s konca 19. stoletja, istrski Hrvat in veliko ime za istrske Hrvate, sodelo-

val ne le s hrvaškimi, ampak tudi s slovenskimi redovniki pa tudi učitelji. Pri tem je pomembno ime Franjo Ravnik iz Smokuča iz župnije Breznica s Kranjske, ki je na ljudski šoli v Kastvu nekaj časa poučeval hrvaški jezik, bil pa je tudi ravnatelj. Ob koncu 19. stoletja je izdajal almanah, koledar Istrani, in v tem času lahko govorimo o hrvaško-slovenskem kulturnem sodelovanju na tem območju.

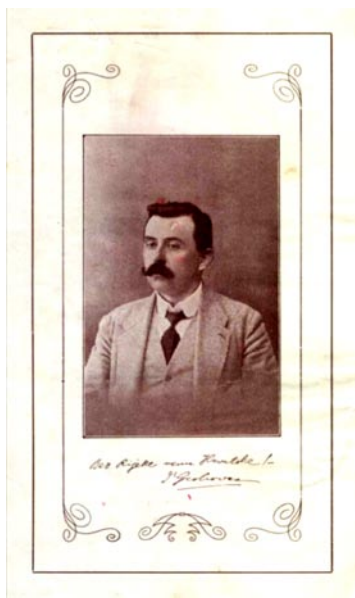
Franjo Ravnik. Arhiv avtorja.

Posebej zanimiva so številna imena filantropov in mecenov. Proti koncu 19. stoletja je med njimi tudi Josip Gorup Slavinski, ki je podpiral tudi vrsto kulturnih društev v Sloveniji. Delal in živel je na Reki, bil je veleposestnik in dobrodelnež, ki je ogromno podarjal. Tudi to je ena od tem, ki bi jo veljalo podrobneje obdelati. Naj omenim pomemben podatek: leta 1886 je Gorup ponudil Slovenski matici gmotno pomoč za izdajo antologije staroslovenskih tekstov, toda ta predlog, žal, ni naletel na podporo. Zanimivo pa je, da je dve leti pozneje (1888) Gorup finančno omogočil objavo pesniške zbirke Simona Gregorčiča, in sicer drugega in tretjega zvezka, zahvaljujoč posredovanju takratnega znanega slovenskega kulturnika Ivana Hribarja, ki je poskrbel, da je denar prejel pesnik sam. To je bila izredna kulturna iniciativa za tisti čas, kar zadeva filantropsko delovanje.

Dvajseto stoletje

Naj v zadnjem obdobju izpostavim dokaj neznano ime reškega pesnika in novinarja, ki je umrl leta 1914. To je bil Ivan Grohovac Dovičič, zanimiva osebnost, ki je negoval intenzivne stike s Slovenci. Ves čas je deloval v Trstu in se tam seznanil s člani čitalnice. Obiskoval je slovensko čitalnico

v Škednju pri Trstu in tam prebiral dela slovenskih književnikov. Nanj sta močno vplivala Josip Jurčič in France Prešeren, zato je iz Grohovčevih spominov zanimiv naslednji odlomek: »Nikada neću zaboraviti s kolikom sam nasladom čitao vašega slavnoga Jurčiča, a Prešernovi stihovi su me upravo ushitili, pa sam se stao zanimati zanj i proučavati njegov život. Upravo sam tražio sve što se pisalo o njemu jer me sve više vukla neka nepoznata želja da ga čim bolje upoznam. Mnogo njegovih pjesama naučio sam napamet, a njegova zbirka pjesama uvijek je bila na mom pisaćem stolu, a tako je još i danas. Iskreno kažem da mi se bolje sviđaju Prešernovi soneti, nego oni koje je spjevao slavni Petrarca. Baš su me Prešernovi soneti tako oduševili da nisam imao mira dok nisam i ja spjevao vjenac dragoj i domovini. Hiljadu i hiljadu puta promozgao sam Prešernov sonet O vrba, srečna draga vas domača... Bio sam tako ushićen pa sam i sam spjevao sonet: Oj Grohovo, oj kamenita krši, gdje dom se dizao mojih pradjedova ...« Bil je torej iz Grohovega, naselja v bližini Reke, in je to napisal seveda poln navdušenja. Med drugim ga je zanimal tudi Jurčičev roman Deseti brat, njegova najpomembnejša pesniška zbirka pa je Rijekom i Reščinom, objavljena leta 1912 in – zanimivo – posvečena velikemu zagovorniku hrvaško-slovenskega bratstva dr. Franu Ilešiću, predsedniku Slovenske matice. Grohovac je v njej objavil dva prešernovsko intonirana sonetna venca, Vijenac Sloveniji in Vijenac mrtvoj majci, geslo pa je prevzel iz Prešernovih verzov Vremena Kranjcem bodo se zjasnila. Poudariti velja, da je začetek dvajsetega stoletja znova obdobje intenzivnega sodelovanja, kar se odraža tudi v književnosti Ivana Grohovca, ki je to novo obdobje napovedal.

Ivo Grohovac Dovičić. Arhiv avtorja.

Velik problem pri uveljavljanju slovenske kulture na Reki so predstavljale politične okoliščine. Vse do konca prve svetovne vojne so Slovenci in Hrvati delovali v dokaj težkih političnih razmerah, toda kljub temu je obstajalo intenzivno sodelovanje, prevajala so se dela pisateljev. Supilov Novi list, takratni reški dnevnik, je npr. objavljal dela nekaterih slovenskih pisateljev, v njem pa najdemo tudi pomemben podatek, ki govori, da so imeli Slovenci na Reki takrat že svoj prvi klub; imenoval se je Ščipalnik.

Po prvi svetovni vojni so se razmere spremenile, politika pa znova ni bila naklonjena nadaljnemu razvoju kulturnih stikov. Zanimivo pa je, da na Sušaku, novem središču, ki se je iz nekdanjega predmestja razvijalo nasproti Reke, takrat zaznamo aktivno delovanje tamkajšnjih Slovencev, ki so se povezali v društvo Simon Gregorčič. Ustanovljeno je bilo leta 1927 s ciljem narodne in kulturne krepitve. Društvo je imelo sto članov, delovali so v prostorih poslopja na Ulici Račkega na Sušaku. Morda še podatek, da je Sušak tudi rojstno mesto znanega slovenskega književnika – tu se je leta 1935 namreč rodil Rudi Šeligo.

Naj predavanje sklenem s citatom iz zbirke Rijekom i Reščinom našega nepoznanega ljudskega pesnika Ivana Grohovca, ki opisuje prizor, v katerem se pojavi lepa in očarljiva muza: »Nada se, misleč, da to zora rudi, i sluša pjesmu, Stoj, stoj, Ljubljanca, i gleda gdje već Hrvat grli Kranjca, te srce svoje jedan drugom nudi.«

Resnično, želeli bi verjeti, da je blizu dan, ko bo Hrvat iskreno in bratsko objel Slovenca kot svojega starega in zvestega soseda, in enako seveda, Slovenec Hrvata, kot to narekujejo najboljše tradicije evropskega povezovanja, sodelovanja in vsesplošne koristi, v prid sedanjega in bodočih naraščajev. Prizorišče teh ustvarjalnih srečanj in stikov pa bi lahko postala prav Reka, zahvaljujoč svojemu zgodovinskemu položaju in tradiciji.

Prevod Marjana Mirković

DOGODKI JANUAR

7. januar

Darko Mohar: Zimski pohod na Viševico
Planinska skupina KPD Bazovica

PD Strilež iz Crikvenice že vrsto let organizira zimski pohod na Viševico v Gorskem Kotarju. Tokrat smo sodelovali že četrtrič, skupaj s prijatelji iz PD Duga.

Viševica je visoka 1428 m, pa je od planinske kočice Vagabundo do vrha kar 600 višinskih metrov vzpona.

Ta utegne biti pozimi izredno naporen zaradi globokega snega, ledu ali močnega vetra, predvsem burje. Prav zato je pohod zelo priljubljen in se ga vsakič udeležuje več sto planincev, ki želijo preizkusiti svoje moči. Pohod je izredno dobro organiziran, navzoči pa so tudi gorski reševalci.

Letošnja topla zima je omilila tudi vzpon. Sneg je bil samo v krpah, vreme je bilo toplo in megleno, z malce dežja in s slabim južnim vetrom. Vsi pohodniki so tako uspeš-

no dosegli vrh, s katerega je sicer izreden razgled na celotno obalo, od Učke do Velebita, pa tudi na notranjost Gorskega Kotarja. Seveda je po pohodu ostalo še dovolj moči za malce družabnega življenja v Vagabundu in pozneje v dobrih dvajset kilometrov oddaljenih Fužinah. Pohod je izredno doživetje in upajmo, da bo naša skupina na njem sodelovala tudi v prihodnje.

Na vrhu Viševice. Foto: D. M.

7. januar

Darko Mohar: Izlet v Istro Planinska skupina

Tudi letošnji prvi samostojni izlet planinske skupine je bil namenjen Istri. Cilj obiska je bilo najmanjše mestece na svetu – Hum – ter pohod po stezi od Huma do Svetega Ivana pri Buzetu. Vremenska napoved je bila enaka kot za vse druge dni to zimo: spremenljivo oblačno, morebitno rošenje in predvsem spomladansko toplo.

Prva postaja je bil Hum, mestece z dvema uličicama in obzidjem, v katerem nas je dočakal vodnik Franko. Odprl in razkazal nam je malo cerkvico Svetega Hieronima iz trinajstega stoletja s številnimi ostanki fresk. Freske je po naključju odkril pokojni akademik Branko

Fučić, znameniti raziskovalec cerkvene dediščine v hrvaški Istri, Primorju in na otokih. Poleg fresk so zanimivi tudi številni napisi v glagoljici, vpisani v freske z ostrim predmetom. Hum je znan tudi po običaju, da v mestu vsako drugo nedeljo v juniju potekajo volitve, na katerih se po stari navadi navadi župana za naslednje leto. Od Franke smo še izvedeli, kako se pridobiva značilna zdravilna humska biska oziroma žganje, v katerega se namoči listje bele omele.

Pred mestno ložo v Humu

Pohod smo nadaljevali od Blatne vasi prek Cunja do Svetega Ivana. Ne preveč naporene hoje po prekrasni istrski pokrajini je bilo za poltretjo uro. Izmenjavale so se vaške poti, stezice, bele ceste, grički, obdelana polja in opuščene cele vasi, gostoljubni domačini v Cunju in seveda kozarček malvazije. Najzahtevnejši je bil vzpon do cerkvice Svetega Križa. Potem pa spust v buzetsko kotlino, ki jo je obdala meglica, na kateri je lebdelo staro istrsko mestece Buzet. Po hoji še kosilo v Svetem Ivanu, seveda s harmonikarjem in plesom. Za odlično organizacijo izleta se še enkrat zahvaljujemo Mladenu Fratru in Borisu Rumcu, ki se s soprogo

žal ni mogel udeležiti izleta, ter seveda zakoncema Diani in Mariu Aničić. Upajmo, da bodo še dolgo organizirali naše pohode po Istri.

Drobec iz opuščenih istrskih vasi

Proti Buzetu. Vse foto: D. M.

14. januar Izlet planinske skupine na Pliš

Jadranka Bistričić: Pohod na Pliš

Leto se je komaj začelo, za nami pa je že tradicionalni izlet v Istro (Hum – Buzet), zamišljen bolj kot druženje v prvem tednu novega leta. To srečanje, dobro organizirano in obiskano, je v precej čustve-

nem ozračju potekalo v buzetski konobi Sveti Ivan in napovedalo obetaven začetek naših planinskih izletov. Prvi je sledil že teden dni pozneje, ko smo se v organizaciji klanskega planinskega društva Pliš odpravili na sedmi pohod na Pliš nad Klano.

Zgodnje nedeljsko jutro in zbirališče v središču Klane. Na teh skupnih pohodih je vsakič lepo videti tudi člane drugih planinskih društev, saj prav to v srcu daje smisel planinstvu, duh skupnosti, druženja in zagotovilo teh ljubiteljev planin za njihovo ohranitev. Kajti čim več nas je, tem močnejši in glasnejši smo.

Dokler sem bila ob strani, naše majhne skupine ni bilo težko ločiti od drugih, in prav lepo nas je bilo videti v enakih telovnikih; videti smo bili kot kakšna športna ekipa. Najsi bo zamisel čigar že, vsekakor je posrečena.

Čakali smo, da krenemo, saj postopanje na mestu mrazi. Prva brskanja po spomilih navzočih so pokazala, da je ta pohod bistveno drugačen od dosedanjih, kajti januar je bil letos brez snega. Ni pobelil niti okoliških vrhov, kot so Snežnik, Snježnik, Obruč, Platak, Učka. Vsem je jasno, da globalna otoplitev, o kateri se je včasih le govorilo, že kaže svoje delovanje, to pa se stopnjuje.

Za preostalimi planinskimi društvi smo po asfaltirani cesti od Klane krenili proti naselju Lisac in po pol ure hoje zavili na pot proti zaselku Laze. Po desetminutnem naporu vzponu skozi gozd nas je pot peljala do gozdne ceste, zatem po grebenu, pa spet po gozdu in

travnatih obronkih do kamnitega stebra na vrhu Pliša (933 m), vse skupaj malo manj kot dve uri hoje.

To, kar je vsakemu planincu na takšnih pohodih cilj, je razgled, ki ga dobimo kot nagrado na vrhu. Tokrat tega nismo doživeli. Gosta megla se je spustila na okoliške vrhove, pa smo se zadržali le toliko, da zajamemo malo zraka, se dogovorimo za nadaljevanje poti in se naprej odpravimo po gozdni cesti do vasi Lazac. Naslednji cilj je bila lovska koč, predvidena za druženje in overitev pohoda.

Do koč se po cesti pride naravnost z vrha, lahko pa tudi naokoli, do vaške hiše Rebar, ki jo je PD Pliš uredil kot zaklonišče. Druga smer je v obeh smereh daljša za tri ure. Odločili smo se, da se zaradi slabega vremena izognemo dodatni turi in krenemo proti lovski koči Prve njive. Tam so nam vsem v prijetnem okolju koč ponudili topel čaj, planinske zgodbe pa so se zavlekle vse do večernih ur.

Skratka, pohod je bil uspešen, druženje tudi in kaj drugega, gremo naprej!

Prevod M. M.

Na Plišu. Foto: Zoran Bistričić

16. januar

Ustanovitvena seja Sveta za zamejstvo

Vlada RS, Ljubljana

V skladu z lani sprejetim krovnim zakonom o Slovencih zunaj meja RS je pod vodstvom predsednika vlade RS Janeza Janše potekala ustanovitvena seja Sveta za zamejstvo. Gre za posvetovalno telo vlade za slovenske manjšine v vseh štirih sosednjih državah, ki se bo v plenumu sestal dvakrat letno.

Na srečanju so predstavniki slovenske manjšine iz sosednjih držav predstavili trenutne razmere in nekatera odprta vprašanja, dosežen pa je bil tudi dogovor o načinu delovanja sveta v prihodnje.

Kot je po zasedanju povedal premier Janez Janša, so "v konstruktivnem ozračju" ustanovili tri podskupine sveta, in sicer za jezikovna in kulturna vprašanja, za gospodarsko sodelovanje v evroregiji ter za pravna in statusna vprašanja. Med drugim je poudarjena jezikovna in kulturna identiteta kot gradnja skupnega prostora, kjer se jezik in kultura prepletata z gospodarstvom. Upajmo, da bo to mogoče tudi po uvedbi schengenskega sistema v Sloveniji.

Ustanovitveno sejo sta pohvalno ocenila tudi oba predstavnika s Hrvaške, vodilni član vseh organizacij Darko Šonc in predsednik reške Bazovice Vitomir Vitaz. Na srečanju sta na kratko predstavila položaj Slovencev na Hrvaškem, Vitomir Vitaz pa se je, kot je povedal, ob tej priložnosti posebej zavzel še za podporo lanski pobudi dr. Vere

Kržišnik - Bukič z ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja. Kot je znano, je predlagala, da bi se raziskovanje medetničnih odnosov v obmejnem prostoru in slovenstva na Hrvaškem nasploh nadaljevalo v institucionalnem okviru in ob ustanovitvi posebnega oddelka za to področje na inštitutu. Vitaz je opozoril tudi na dolgoletne želje rojakov na Reki in v Istri po zagotovitvi možnosti za spremljanje programov slovenskega radia in televizije, kar bi pomenilo pomemben prispevek k prizadevanjem za ohranitev in krepitev slovenskega jezika.

M. M.

18. januar

Galerija Kortil na Sušaku, Reka Kritik izbira – Berislav Valušek Razstava HDLU

Rok Zelenko v Kortilu. Foto: M. M.

V galeriji Kortil na Sušaku je bila odprta razstava članov hrvaškega društva likovnih umetnikov. Že tradicionalni ciklus z naslovom Kritik izbira je s svojim izborom tokrat določil umetnostni zgodovinar Berislav Valušek, ki je k udeležbi povabil enajst likovnih umetnikov. Med njimi je tudi slovenski akademski slikar Rok Zelenko iz Grožnjana, član tudi reške podružnice.

Rok Zelenko, pred desetletjem pobudnik vključevanja slovenskih Grožnjancev v KPD Bazovica, se je ob tej priložnosti sešel tudi s predstavniki slovenskega manjšinskega sveta na županijski ravni in društva Snežnik v Lovranu, s katerima je sodeloval pri pripravi monografske brošure o gledališčniku Radetu Pregarcu.

M. M.

25. januar

Slovenski dom KPD Bazovica

Zlatko Matič: Po balkanskih brezpotjih do Jonskega morja in nazaj, predavanje

Gost planinske skupine je bil tokrat dipl. inženir elektrotehnike Zlatko Matič iz Ljubljane, jadralec in popotnik, ki se je končno odločil, da nekaj svojih popotniških dogodivščin s fotografskimi posnetki prikaže na predavanju. Trajalo je poldrugo uro pred polno dvorano obiskovalcev, ki smo tako prepo-

Neskončne albanske plaže.

Foto: Zlatko Matič

tovali več balkanskih držav: Črna goro, Albanijo, Grčijo, Makedonijo, Kosovo in Bosno in Hercegovino ter spoznali njihove različne civilizacijske ravni in trenutne živ-

ljenjske razmere. Predvsem je bil zanimiv del o Albaniji, evropski deželi, ki jo zaradi dolgoletne zaprtosti najmanj poznamo. Enako je bil zanimiv del poti skozi Kosovo, ki trenutno živi v razmerah, ko ni ne vojne niti miru med Albanci in Srbi, med katerimi so vojaki Združenih narodov.

Skupna nit celotnega predavanja so poleg krasne narave v vseh deželah, skozi katere je potovanje potekalo, še številni zgodovinski spomeniki in dobrodušnost ter gostoljubnost do tujcev prav vseh ljudi, s katerimi so se naši popotniki srečavali.

D. M.

Samostan Meteora, Grčija.

Foto: Zlatko Matič

27. januar
Slovenski dom KPD Bazovica
Pevska skupina Studenec, Pivka
Koncert

V okviru sodelovanja z društvu iz Slovenije je potekal dobro obiskan koncert pevske skupine Studenec iz Pivke, ki se je na odru Slovenskega doma na Reki – prav tako

uspešno – že predstavila pred dvema letoma. Oktet Studenec ima po štirih letih delovanja za seboj vrsto gostovanj doma in na tujem. V najlepšem lanskem spominu so jim poleg poletnega gostovanja v Splitu ostali še večeri domovinskih in partizanskih pesmi, ki so jih skupaj z žensko skupino Prem lani izvedli po primorskih krajih, v počastitev 15. obletnice osamosvojitve Slovenije. Del tega programa so zapeli na začetku nastopa v Bazovici, poslušalci pa so jih nagradili z dolgoletnim ploskanjem, morda tudi zato, ker v zadnjem desetletju in pol v dvorani Bazovice takšnega sporeda ni bilo mogoče spremljati. V nadaljevanju so sledile še pesmi v vedrem tonu, znane v drugačnih izvedbah, ki pa jim vedno radi prisluhnemo, je med povezovanjem programa med drugim dejala Irena Rep, tudi umetniška vodja skupine. Dober sprejem v polni dvorani obiskovalcev, željnem takšnih nastopov, pa je nastopajoče spodbudil za dodatek. Štirje fantje špilajo, ki jim je pritegnilo kar nekaj poslušalcev v polni dvorani, so tako sklenili nastop, ki je v društvu pomenil lep uvod v drugi del kulturne sezone in mesec kulture. Zadovoljstvo po nastopu je izrazila tudi Irena Rep in posebej poudarila, da slovensko pesem zelo radi ponesejo prek meja, k rojakom v tujini, ter med drugim napovedala vnovičen nastop v Splitu, letos pa nameravajo obiskati tudi bolj oddaljena slovenska društva, v Banja Luki in Jajcu. Skupina Studenec je – zahvaljujoč lokalnim oblastem – upravičila svoje ime: studenec v Pivki, na ohranitev katerega je na svojih nastopih opozarjala, je danes urejen in čaka na pridobitev statusa kulturnega spomenika.

Studeneec kljub občasni suši veselo žubori: oktet rutiniranih pevcev je požel uspeh tudi pri občinstvu Slovenskega doma na Reki. Foto: M. M.

Milan Grlica, svetlobni mojster pri vseh nastopih v dvorani. Foto: M. M.

Monografija Reke za spomin. Predsednik KPD Bazovica Vitomir Vitaz in umetniška vodja Irena Rep. Foto: M. M.

Na koncertu tudi zakonca Boža in Jože Grlica. Foto: M. M.

Zadovoljno občinstvo. Foto: M. M.

28. januar Darko Mohar: Izlet planinske skupine na Perun

Izleta se je udeležilo štiriindvajset članov in gostov, ki so uživali v prekrasni pokrajini, igri sonca in oblakov ter zasneženem razgledu na morje. Prvič so bili z nami tudi člani društva Sinjali iz Baške, s katerimi smo lani navezali stike na prireditvi Črna ovca. Izlet je potekal skozi najskrivnostnejše predele učarskega pogorja in se končal z vzponom na približno 880 metrov visoki vrh Perun nad Moščenicami.

Dolina Draškega potoka je dolga komaj nekaj kilometrov, vendar je izredno slikovita in skrivnostna. Potok ima hudourniški značaj, čeprav je v zgornjem delu voda, ki pozneje ponikne in se v obliki vrulj izliva v morje pri plaži v Moščenički dragi. Dolino obdajajo hribi, visoki več kot osemsto metrov. Na njihovih strmih pobočjih je nekaj vasic s par hišami, okrog katerih so terasasto razporejene obdelovalne površine. Skozi eno od takšnih, po imenu Potoki, je potekala tudi naša pot, po cesti, široki komaj dva metra, in poleg kamnoloma, v katerem so včasih na poseben način z jekleno vrvjo rezali kamen za potrebe gradbeništva. V tej več kot dvajset metrov visoki skali so speljani številni plezalni vzponi. Blizu sta tudi podzemeljski jami, manjša tik ob skali, večja pa na nasprotni strani potoka; menda sta bili v davni preteklosti naseljeni. V Potokih smo si ob vrnitvi ogledali manjši zasebni muzej, zbirko sodarskega orodja in druge opreme za obdelavo lesa in kovin. Lepo urejena zbirka ponazarja tudi zgodovino in boj za preživetje v tem kraju.

Iz Potokov nas je pot pripeljala do opuščene vasice Trebišča. Ime izhaja iz slovanske mitologije, iz časa prihoda Slovanov na Jadransko morje okrog sedmega stoletja po našem štetju. Tudi številni drugi toponimi so staroslovanskega porekla, saj sta bila Perun in Maj slovanska bogova. V Trebiščah je bil vodni mlin, ki je deloval še pred petdesetimi leti. Voda Draškega potoka po manjših slapovih pada proti mlinu in odteka dalje proti morju. Slikovitost vasice pa bogati še kamnito znamenje z vklesanim Jezusom.

Nad vasico se steza strmo dviga proti enako opuščeni planini Petrebišča na planoti na višini približno sedemsto metrov nad morjem. Po višini jo prekašata greben Brgud s severne in Perun z južne strani. Ostanke stanov in suhozidi pričajo o bogatem življenju v starih časih, raziskujejo pa jo arheologi, ki iščejo ostanke življenja iz časa prihoda Slovanov v te kraje.

Na sam Perun ni nobene poti, toda orientacijsko je lahko dostopen, ker severni del hriba ni poraščen. Južno stran pa pokrivajo gosti gozdovi borovcev. Na samem vrhu je skala s križem, po mnenju strokovnjakov vklesanim v času Istrskega razvoda, v petnajstem stoletju, ko so se v Istri določale meje posameznih krajev. Kot je znano, pa je tu potekala meja že v obdobju ilirskih plemen Histrov, Japodov in Liburnov. Posebnost izleta na Perun je bil občutek, da smo z obiskom krajev v okolici Moščenic potovali tudi skozi čas. Zato bo ta izlet ostal posebej vpisan v naših spominih. Za konec smo še na rivi v Moščenički Dragi ujeli zadnje sončne žarke.

Posebne čestitke gredo Nataši, ki je dosegla vrh kljub snegu in travnati strmini na koncu vzpona in Jasni, ki je po precej hudi boleznii zmogla dovolj trme in moči za vzpon na več kot petsto nadmorskih metrov. In posebna zahvala Branku Leniću za vodenje izleta in Stanku Hrženjaku za zahtevno varstvo zaledja kolone.

Znamenje v Trebišcih. Foto: D. M.

Kamniti Jezus. Foto: D. M.

Na vrhu Peruna. Foto: D. M.

Zbirka orodja v Potokih.
Foto: D. M.

NAPOVED FEBRUAR

3. februar, 11.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Bralne urice

Bralne urice v organizaciji Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije bo znova pripravila in vodila Jasna Zazijal Marušić. Na programu bo slovenski otroški film Kekec v režiji Jožeta Galeta.

M. M.

7. februar, 18.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Rade Pregarc
Predstavitve brošure

SKD Snežnik iz Lovrana in Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije bosta predstavila prvi zvezek iz zbirke Slovenski prispevek županijski

dediščini, namenjen gledališčniku Radetu Pregarcu. Namen zbirke je z besedo in sliko na kratko predstaviti nekatere Slovence, ki so se s svojim delovanjem zapisali v zgodovino Reke in okolice, pa tudi splotja in ustanove, pomembne za določeno temo. Zamisel je nastala po spoznanju, v kakšnem stanju so njihove razpadajoče grobnice in grobovi na reških pokopališčih Kozala in Trsat. Tako naj bi pomagali pritegniti morebitne investitorje za obnovo in tudi ustanovo, ki bi prevzela trajno skrb nad tem delom dediščine.

Nosilca projekta, katerega avtor je Slovenska informativna točka Si-T, sta SKD Snežnik iz Lovrana in Svet slovenske narodne manjšine PGŽ, izid pa je finančno podprl Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Prvi zvezek o gledališčniku Radetu Pregarcu je izšel ob koncu leta 2006, v letu, ko je gledališče na Reki praznovalo 60. obletnico prve predstave v hrvaškem jeziku, in v času, ko se je v Ljubljani zvrstilo več dogodkov v počastitev 100. številke revije Maska, ki jo je ustanovil in prvo leto urejal prav Pregarc. Vsebinsko prinaša strnjene podatke in zanimivo slikovno gradivo o režiserju, igralcu, dramatičniku in prevajalcu Radetu Pregarcu. Drobno brošuro je lepo oblikoval akademski slikar Rok Zelenko, besedilo je napisal reški raziskovalec lokalne zgodovine Nenad Labus, pri pripravi pa je poleg urednice sodelovala tudi Dušanka Gržeta.

M. M.

Rade Pregarc, prvi zvezek iz zbirke Slovenski prispevek županijski dediščini.

Vabilo za predstavitev je domiselno pripravil Janko Rizman.

8. februar Slovenski kulturni praznik

Letošnja proslava ob slovenskem kulturnem prazniku s podelitvijo Prešernovih nagrad in nagrad Prešernovega sklada bo v sredo, 7. februarja 2007, ob 20. uri v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.

Po državni himni, ki jo bo na orgle zaigral Tomaž Sevšek, bo poročilo o delu Upravnega odbora

Prešernovega sklada podal njegov predsednik Dušan Jovanović in nato podelil nagrade Prešernovega sklada in Prešernovi nagradi za življenjsko delo. Po slavnostnih nagovorih dobitnikov Prešernove nagrade za življenjsko delo, igralca Radka Poliča - Raca ter skladatelj in pianista Janeza Matičiča, bo sledil umetniški program. Izvršni producent letošnjega programa je SNG Maribor, režiser programa pa Jaka Ivanc. Več: www.rtv slo.si, www.vlada.si

M. M.

11. februar Izlet na Nanos Planinska skupina

Nanos smo obiskali že pred leti, ker pa se takrat precej članov izleta ni udeležilo, smo ga uvrstili k letošnjim zimskim vzponom. Čeprav Nanos ni posebno visok, meri namreč le nekaj več kot 1200 metrov nadmorske višine, je vzpon precej strm in zahteven, z nameščenimi občasnimi varovali. Smer vzpona bomo določili glede na snežne razmere. Na vrh se je mogoče povzpeti po neposredni poti v uri in pol, lažja in daljša pot pa pelje mimo cerkvice Svetega Hieronima.

D. M.

11. februar, 18.00 Slovenski dom KPD Bazovica Slavko Arbiter: Slovenci na Reki, predstavitev brošure

Brošuro z naslovom Slovenci na Reki, združeni v KPD Bazovica, bo predstavil Igor Žic, znani raziskovalec lokalne zgodovine na Reki.

Brošura prinaša zanimive drobtinice iz preteklosti Slovencev na Reki,

omenja nekatere vplivne meščane in izobražence slovenskega rodu ter na kratko predstavlja društvo, njegov nastanek in razvoj.

Slavko Arbiter že več let ljubiteljsko raziskuje lokalno zgodovino in zgodovino Slovencev. V društvu je že objavil obsežno in zanimivo knjigo o Slovencih v Avstriji, v kateri je na to temo zbral in povzel številne prispevke ter jih obogatil s svojimi razmišljanji.

Na izid pa še čaka njegovo literarno ustvarjanje v celoti, pesmi in proza. Upajmo, da bomo tudi te dogodke lahko kmalu napovedali.

M. M.

Štiri ure na mestnem stolpu je izdelal slovit ljubljanski urar Janez G. Vidman okoli leta 1785, točen čas pa so kazale skoraj devetdeset let, do leta 1874.

16. februar, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Kulturni praznik
Gostovanje kulturnih skupin iz
Ilirske Bistrice

Zveza kulturnih društev iz Ilirske Bistrice je za mesec kulture, ki traja od 19. januarja do 28. februarja, pripravila tudi program prireditve za nastop v dvorani KPD Bazovica.

Zveza organizira mesec kulture od leta 1987. Prireditve potekajo od 19. januarja, občinskega kulturnega praznika, rojstnega dne pesnika Dragotina Ketteja, do konca februarja. V tem času se zvrstijo različne prireditve: glashbene, likovne razstave, proslava 8. februarja, gostovanja gledališč, predstavitev knjig in dejavnosti društev.

Letos bodo 10. februarja v Domu na Vidmu pripravili tudi srečanje obmejnih pevskih zborov in skupin. Nanj so tokrat iz naše okolice povabili tudi zbor Zvonejski kanturji iz Matuljev in žensko klapo Kamelija iz Opatije, sicer pa bo poleg domačih zborov Jasenski pevci in Bratov Boštjančič nastopil še mešani pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine. M. M.

17. februar, 11.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Bralne urice

Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije vsako drugo soboto v mesecu redno organizira enourna srečanja z najmlajšimi. Vodi jih Jasna Zazijal Marušić in tokrat napoveduje ogled slovenskega otroškega filma Ne joči, Peter v režiji Franceta Štiglica.

20. februar, 19.00
Slovenski dom KPD Bazovica
Pustni ples
Planinska skupina

Na tradicionalni pustni ples so vabljeni vsi člani društva. Izkušnje iz prejšnjih let kažejo, da je ples vedno dobro obiskan in zagotavlja obilo dobre zabave, smeha in ogleda zelo domiselnih mask. Za najboljše so predvidene nagrade, pustu pa bomo tudi letos sodili za vse nevspečnosti iz minulega leta. D. M.

24. februar
Izlet na otok Pag
Planinska skupina

Otok Pag je zadnji od večjih kvarnerskih otokov, ki ga planinci Bazovice še nismo obiskali. Izlet bo organiziran z avtobusom, predvidena pa sta dva programa: prvi za planince, ki se bodo povzpeli na najvišji vrh otoka, Svetega Nikolo, in drugi za neplanince, da se bodo lahko sprehodili po mestnih ulicah Paga in verjetno tudi Novalje. Predviden je tudi ogled več naravnih in kulturnozgodovinskih znamenitosti otoka. Izlet bo organiziran z avtobusom. D. M.

IZ DRUGIH DRUŠTEV IN SVETOV

SKD Snežnik, Lovran
»Potresujka«

V SKD Snežnik se je 15. januarja začel tečaj znanega in priljubljenega plesa »potresujka«. Ples je doma v Matuljih, pleše pa ga staro in mlado, zlasti v času pustovanja. Po besedah predsednika Snežnika Vasje Simoniča je odziv zelo dober,

otroški živžav v društvu pa je razveselil in pomladil menda celotno članstvo. V dveh skupinah je vpisanih skupno štirideset zainteresiranih, več kot polovico je otrok. Tečaj vodi mlada lovranska plesalka Sabina Gržin, za brezhiben potek pa se je društvo povezal z matuljsko turistično zvezo, ki podoben tečaj organizira že več let.

Prvi javni nastop bo morda na pustnem sprevodu v Lovranu, ki bo letos potekal v nedeljo, 11. februarja.

M. M.

Hrušiški škoromati

Februar je tudi na Reki in v okolici čas pustnega rajanja in veselja. Mateja Stopar z Reke ima babico v vasi Pavlica blizu Ilirske Bistrice. Pogosto jo obišče, nam pa se je oglasila s pismom, ki govori o pustnih običajih v teh krajih.

Mateja Stopar: "Februarja je na Reki čas karnevala, čas maškarade. Mene pa je zanimalo, kakšni so ti običaji v Sloveniji, pri moji babici v vasi Pavlica, ki leži blizu Ilirske Bistrice. Povedala mi je, da v Pavlici nimajo tega običaja, ker je to majhna vas, toda v bližnji Hrušici je ta običaj živ že dolgo. Začne se že na štefanovo, 26. decembra, ko se zbere pustni odbor in dogovori, kam bodo šli na gostovanja v pustnem času. Vsako leto

nosijo iste maske, imenujejo se Hrušiški škoromati. Oblečeni so v ovčje "kožuje", na glavah imajo velike kape, narejene iz rdečih, belih in modrih rož iz krep papirja. Z vrha kape visijo dolgi trakovi. Nosijo bele hlače z rdečim trakom po sredini in rdeče dokolenke. V roki imajo palico, "kravalijo". Okoli pasu imajo obešene zvonce, s katerimi zvonijo in odganjajo zimo. Hrušiški škoromati so lahko samo

moški, leta pa niso ovira. Pomembno je, da se počutijo mlade. V skupini so tudi strašni "škopit" (ves v črnem, s klobukom, narejenim iz zajčjih kož in ptičjih peres), muzikanti, mladoporočenca, cigan in ciganka, lovec ... Na pustno soboto vedno hodijo po okoliških vaseh in pobirajo jajca, klobase, denar ... Bero zvečer skuhamo in povabijo vse vaščane, da se skupaj zabavajo do jutarnjih ur. Na pepelnico pustu sodijo za vse hudo, kar se je zgodilo v "pasanem" letu in ga zažgejo. Po tej babičini pripovedi sem spoznala, kako so si pravzaprav naši običaji na Reki, posebno v okoliških naseljih, kot so Dražice, Viškovo, Mune, Žejane ..., in tisti v Sloveniji zelo podobni."

Ta ljudski običaj, tradicija in zgodovina vasi je predstavljen na zanimivi spletni strani kulturnega društva Hrušica na naslovu: www.users.volja.net/skoromati/

Zanimivi lokalni tipi šemljencev, ki jih srečamo samo v Hrušici: "šišca" in vprega z ornimi kolci. Šišca je bila v šemske like sprejeta v spomin na hud požar sredi 19. stoletja, ko je Hrušica pogorela do tal zaradi ognja, ki ga je s slamo krite hiše burja raznesla po celi vasi. Foto: www.users.volja.net/skoromati/

Kažipot odhaja na naslove po vsej županiji, berejo ga tudi v obmejnih krajih ob Kolpi. Naslednji prispevek je uredništvu poslal maturant čabarske gimnazije Robert Žagar.

Robert Žagar: **Obmejno sodelovanje**

Kraji, kot so Prezid z okolico in s svojim naravnim koridorjem proti Sloveniji, Babno Polje in Loška dolina, od nekdaj povezujejo prometne poti pa tudi druge najrazličnejše vezi. Zato bi veljalo v tej smeri nadaljevati tudi danes, po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške, saj obe strani ločujejo samo meja in dva mejna prehoda.

Pomembna vez med narodoma je "zveza po vodi". Reka Ljubljanica ima sedem izvirov, med katerimi je na najvišji nadmorski višini Trbuhovica, ki leži v Prezidu. Zato se tako imenuje tudi društvo, katerega cilj in dejavnosti so usmerjene v ekološko proizvodnjo, zdravo hrano in zdrav način življenja, prav tako pa je eden njegovih prvih projektov tudi izgradnja rekreativne poti. Pot Trbuhovica v dolžini 7,5 km obkroža mestoce Prezid. Sprehajalce posamično omogoča samostojen sprehod, med katerim lahko uživa v lepoti goranske krajine, tišini bogatih gozdov in opojnem vonju goranskih travnikov. Ob poti so številne naravne, kulturne in zgodovinske znamenitosti. Pot je dostopna z več strani, tako iz krajev Zbitke, Mlake, Maslari, Kozji Vrh, Kranjci, označeni kažipoti pa na več krajih sprehajalce usmerjajo v zelene smeri. Pot je zanimiva za vrsto obiskovalcev iz vse Evro-

pe, ne samo iz Slovenije, od koder prihajajo zlasti zeliščarji, ki radi izmenjavajo izkušnje o zdravilnih zeliščih, kmetje, ki se ukvarjajo z biološkim obdelovanjem, in ekološko društvo iz Ribnice. Lahko rečemo, da pot iz Kostela čez Kolpo pelje vse do Maribora.

Poudariti velja, da se občasno organizirajo tudi medsebojni obi-ski, npr. v naselje Narin v občini Pivka, v Košanski dolini, in skupni mednarodni koncerti v sodelovanju z občino Vojnik in njihovimi pihalci, pred kratkim pa je potekala skupna gasilska vaja z mednarodno udeležbo.

Eden od projektov, ki je usmerjen v obmejno sodelovanje med državama, je vsekakor festival Contra decorum fest – srečanje glasbe in kulture, ki ga organizirata pobrateni društvi z enakim imenom, Kontra kiča (o prireditvi je poročal tudi Kažipot, op. ur.). Cilj festivala je druženje in negovanje dobrih sosedskih odnosov med Slovenijo in Hrvaško. Festival že tradicionalno poteka poleti, ob koncu julija ali v začetku avgusta v Prezidu.

Prevod Marjana Mirković

Izvir Trbuhovice.

Foto: www.destinacije.com

Deset let od smrti arhitekta Zdenka Sila

Pod naslovom Veliki pesnik prostora je reški Novi list ob desetletnici smrti 25. januarja vso stran namenil zanimivi obuditvi spomina na arhitekta in urbanista Zdenko Silo. Kot edini Plečnikov učenec, ki je ves čas deloval na Hrvaškem, se je Sila, rojen v Pragi materi Čehinji in očetu tržaškemu Slovencu, posvetil urbanizmu in prostorskemu načrtovanju. Kot poudarja stroka, gre zahvala njegovemu posluhu za prostor, da je ohranjene na kilometre in kilometre nedotaknjene obale. Bogat opus pa je Zdenko Sila ustvaril tudi z oblikovanjem spomenikov; med temi je najbolj znana skupina šestindvajsetih zmrznjenih partizanov na Matić poljani v Gorskem kotarju, kamnitih skulptur, razporejenih v kompozicijo, ki spominja na stare neolitske spomenike.

M. M.

Zdenko Sila. Foto: Novi list.

Matić poljana, spomenik šestindvajsetim zmrznjenim partizanom. Foto: Novi list

Kdo je bil Ivan Dežman?

Januarska priloga Novega lista Rijeketa Info je med drugim objavila zanimiv prispevek z naslovom Rečan, za katerim je žaloval ves Zagreb. Gre za Ivana Dežmana, zdravnika, ki se je poleg medicine ukvarjal še s politiko, književnostjo in leksikografijo, po njem pa se imenuje ulica v središču mesta. Rodil se je na Reki leta 1841, v premožni družini trgovca slovenskega rodu. Po študiju medicine na Dunaju se je zaposlil v Zagrebu, v svojem kratkem življenju pa je poleg leposlovnih knjig napisal dragoceno delo, strokovni slovar medicinske terminologije. Pomembne so bile številne njegove pobude: uvršča se med zdravnike, zaslužne za odpiranje medicinske fakultete v Zagrebu, sodeloval je pri ustanovitvi revije Vijenac, organiziral je javna

predavanja in pisal poljudne članke o zdravstvu, kot poslanec pa je veljal za načelnega politika. Umrl je leta 1873, ves Zagreb – dvajset tisoč prebivalcev - pa je na ulicah spremljal pogrebno povorko, ki jo je vodil ban Ivan Mažuranić, poslovilni govor je imel Avgust Šenoa, za prezgdoaj preminulim učencem pa je žaloval tudi njegov someščan in učitelj Fran Kurelac.

Ulica Ivana Dežmana.
Foto: Novi list

ŠTUDIJ V RS

Razpis za vpis v 1. letnik v študijskem letu 2007/2008

Rok za prvo prijavo je 25. avgust, prijavitelj se je mogoče tudi po internetu. Vse informacije ob sredah od 10. do 13. ure, po elektronski pošti na naslov urednice ali telefonski številki 091 593 6086.

Državljeni RH: prvi prijavni rok poteka od 1. februarja do 25. avgusta 2007. Kandidati, ki se nameravajo

vpisati v študijske programe s preizkusi nadarjenosti in psihofizičnih sposobnosti, se morajo prijaviti do 8. marca 2007. Vse informacije v društvu ob sredah od 10. do 12. ure, telefonska številka 091 593 6086.

M. M.

AKTUALNO

Podpora Svetom narodnih manjšin

V okviru programa EU CARDS 2003 in ob sodelovanju domačih in tujih strokovnjakov poteka projekt, ki naj bi omogočil podporo manjšinskim svetom. Izvaja ga mednarodni konzorcij (WYG International LTD. iz Velike Britanije in Corporate & Public Management Consulting Group), ki je urad odprl v Zagrebu. Po določilu delegacije Evropske komisije so poglavitne naloge opraviti specifično analizo potreb in problemov, s katerimi se spoprijemajo Sveti narodnih manjšin v RH, pripraviti in objaviti priročnik, namenjen članom Svetov ter lokalnim in regionalnim oblastem pri vsakdanjem delu, izvesti obsežno kampanjo za dvig javne zavesti o vlogi Svetov narodnih manjšin in ohrabriti manjšinsko prebivalstvo za sodelovanje na samih volitvah. Konkretni rezultati izvedbe bodo na razpolago vsem Svetom ter lokalnim in regionalnim oblastem v RH.

Dobrodošla zamisel, pa čeprav šele v letu, ko se manjšinskim svetom že izteka prvi mandat. Več: www.vsnm-ri.org, www.vlada.hr M. M.

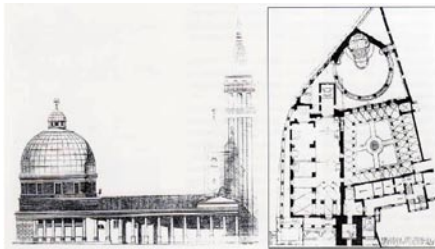
Plečnikovo leto

7. januarja mineva 50 let od smrti velikega arhitekta Jožeta Plečnika in leto 2007 je zato Slovenija razglasila za Plečnikovo leto. V spomin na mojstra, ki je pustil sledove v treh srednjeevropskih prestolnicah - na Dunaju, v Pragi in v Ljubljani -, poteka več dogodkov, s katerimi javnost spoznava Plečnikovo življenje in delo, arhitekt pa je eden tistih Slovencev, s katerimi se bo Slovenija predstavila ob predsedovanju Evropski uniji 2008.

Plečnikovo leto je uvedla razstava Jože Plečnik (1872-1957) - arhitekt v Ljubljani, Pragi in na Dunaju-, odprta v Narodni galeriji, njen avtor pa je Damjan Prelovšek.

Plečnikovo leto bodo zaznamovali še drugi dogodki, med njimi predavanja in strokovna vodstva po Plečnikovi Ljubljani, brezplačna strokovna vodstva na prostem in v pomembnih Plečnikovih stavbah. Vodstva po prestolnici bodo vsako prvo soboto v mesecu, "stavba meseca", ki bo posamezen mesec na vrsti, pa bo označena s posebno zastavo, na kateri bodo upodobljeni detajli iz Plečnikovih notranjščin, zgodovinske fotografije ali Plečnikovi neuresničeni načrti.

Februarja bo strokovno vodstvo v Narodni in univerzitetni knjižnici, marca v cerkvi sv. Frančiška v Šiški, aprila bodo na vrsti Križanke, maja Žale, do konca leta pa se bodo zvrstili še Orlovski stadion za Bežigradom, ureditev Gradaščice in Ljubljanice, Tromostovje in tržnica, zapornica na Ljubljanici, Vzajemna zavarovalnica, Ustavno sodišče in cerkev sv. Mihaela na Barju. Več: www.rtv slo.si, www.ng.si M. M.

Jože Plečnik je leta 1908 med drugim sodeloval tudi pri pripravi idejnih projektov za dogradnjo frančiškanske cerkve in samostana na Trsatu, toda načrti so ostali na papirju. Plečnikov projekt dogradnje, severno pročelje. Iz kataloga Arhitektura secesije u Rijeci, Moderna galerija Rijeka, 1997.

Uvedba evra v Sloveniji

Stati inu obstati. Primož Trubar na kovancu za 1 €

Slovenija je 1. januarja 2007 kot prva med novimi članicami EU uvedla enotno valuto Evropske unije evro in vstopila v zdaj 13-člansko evroobmočje. Ta dogodek je 15. januarja 2007 tudi slavnostno zaznamovala v Cankarjevem domu. Ugledni gostje iz tujine so v

zelo podobnih govorih hvalili dosežek Slovenije in laskali slovenskim voditeljem. Navadni Slovenci pa so dobili v roke nov, še podaljšan seznam neupravičenih podražitev, ki jih je sprožila nova valuta, čeprav trgovci in drugi zanikajo, da so podražitve zaradi uvedbe evra. Več: www.vlada.si, www.rtv slo.si

M. M.

Tolar, ki se je dokončno poslovil iz denarnic, bo omenjen le še pri dvojnem označevanju cen do konca junija.

V Sloveniji prost pretok za delavce iz Romunije in Bolgarije

Slovenija je s 1. januarjem 2007 za državljane Romunije in Bolgarije – državi sta s 1. januarjem vstopili v EU – sprostila trg dela. Na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve poudarjajo, da je delavcev iz omenjenih držav v Sloveniji že zdaj malo, prav tako pa večjega priliva ne pričakujejo v prihodnje in ocenjujejo, da sprostitev ne bo ogrozila slovenskega trga dela. Več: www.vlada.si

M. M.

Inštitut za slovensko kulturo

V Čedadu so ob koncu leta ustanovili Inštitut za slovensko kulturo, ki bo imel sedež v zgodovinskem

kraju slovenskega preporeda, v Lisesah v občini Grmek.

Kot je rečeno, so se med Slovenci v videmski pokrajini povečale jezikovne, kulturne, gospodarske in druge potrebe in v tem okviru je bila potrebna ustanovitev nove organizacije. Statut inštituta med drugim poudarja, da bo ta deloval kot opora obstoječim društvom in skupinam, krepil poznavanje slovenskega knjižnega jezika, valorizacijo narečij in tradicije ter skušal privabiti mlade. Več: www.primorski.it, STA.

M. M.

ZANIMIVOSTI

Vzpenjača na Ljubljanski grad

Po nekajdnevni poskusni vožnji je s Krekovega trga na Ljubljanski grad prvič uradno odpeljala tirna vzpenjača. Prvotne zamisli o vzpenjači segajo že 110 let nazaj, saj je o njej razmišljal že tedanji župan Ivan Hribar.

Med poskusnim delovanjem od 28. decembra se je na Grad prepeljalo okoli 67.000 potnikov, saj so bile vožnje brezplačne. Zaradi okvar pa je nova znamenitost morala večkrat zastati in znova so se sprožile razprave o smiselnosti naložbe. Zanimanje bi namreč od zdaj, ko bo treba za povratno vozovnico odšteti dva evra, utegnilo upasti. Naložba, ki je veljala dobrih 7 milijonov evrov, kar je trikrat dražje od primerljive naprave v avstrijskem Gradcu, naj bi se Ljubljanji predvidoma povrnila v 40 letih. Več: www.rtv slo.si

M. M.

Umrli najstarejši prebivalec Hrvaške

Ivan Jaklič živel v treh stoletjih

Novi list je objavil novico o smrti Ivana Jakliča, rojenega v Ljubljani, in neuradno najstarejšega prebivalca Hrvaške. Umrli je v Omišlju na otoku Krku, star neverjetnih 107 let. Na Krk se je preselil v 50. letih prejšnjega stoletja, pred tem pa je nekaj časa, do konca druge svetovne vojne, preživel v Dubrovniku. Po besedah hčerke Milice je skrivnost njegove visoke starosti v asketskem načinu življenja: malo hrane in pijače ter veliko dela.

Jaklič je imel tri hčerke in sina. Bil je poliglot, igral je več glasbil in rad je potoval. »Do pred kratkim se je še vozil z motorjem, nekaj pred 100. rojstnim dnevom je nepričakovano spakiral kovčke in odpotoval v Avstrijo,« se spominja Milica Jaklič. Na Krku je bil znan pod vzdevkom Vrtnar, ker je bil kot poklicni vrtnar zaljubljen v cvetje in vrtnarstvo. Več: www.novilist.hr

M. M.

Popravek

V novici o nastopu klape Sklad v prejšnji številki Kažipota je nehote prišlo do neljube napake, za katero se vsem iskreno opravičujemo. Vnuk slikarke Ljudmile Ličen, pevec v klapi Sklad, se namreč imenuje Edgar Rupena. Janko Grudenič pa je prav tako eden od pevcev.

Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH
Savska 41, 10 000 Zagreb

Veleposlanik:
dr. Milan Orožen Adamič

Uradne ure:
ponedeljek - petek od 09.00 do 12.00
tel.: (01) 63 11 000, (01) 63 11 011,
faks: (01) 61 77 236,
el. pošta: vzg@mzz-dkp.gov.si
konzularni oddelek: tel.: (01) 63 11 014 ,
faks: (01) 61 21 511

Konzularni dan na Reki:
Slovenski dom KPD Bazovica
Ul. Podpinjol 43:
7. februar:
10.00 – 13.00 in 16.00 – 18.00.

PLANINSKA SKUPINA

IZLETI IN DRUGE DEJAVNOSTI V LETU 2007

	Datum	Izlet ali druga dejavnost	Opomba
JANUAR	7. 1. 2007	Buzet – Hum (Istra)	avtobus
	14. 1. 2007	Pohod na Pliš (Klana)	lastni prevoz
	21. 1. 2007	Zimski pohod na Viševico	PD Strilež in Duga
	28. 1. 2007	Mošćenička Draga – Perun	lastni prevoz
FEBRUAR	11. 2. 2007	Nanos	lastni prevoz
	20. 2. 2007	Ples – pustni torek	
	24. 2. 2007	Sveti Nikola (Pag)	avtobus
MAREC	10. 3. 2007	Hahlič – vzhodni greben	lastni prevoz
	25. 3. 2007	Vrbnik – Baška	avtobus
APRIL	14./15. 4. 2007	Vremščica	lastni prevoz
	21. 4. 2007	Platak – srečanje zamejskih PD	lastni prevoz
MAJ	5. 5. 2007	Izvir Kolpe	avtobus
	12. 5. 2007	Baška – Crna ovca	lastni prevoz
	26./27. 5. 2007	Hrvaško zagorje	avtobus
JUNIJ	2. 6. 2007	Samarske stijene	avtobus
	17. 6. 2007	Velebit – Veliki Kozjak	avtobus
JULIJ	29., 30. 6. in 1.7.	Srečanje v moji deželi – Lipanca	lastni prevoz

Če bo slabo vreme, so možne spremembe datuma ali cilja izleta.

Sestanki planinske skupine so ob torkih od 20. do 22. ure.

Stik: tajništvo, Darko Mohar (GSM: 00385 91 5730362), Milan Grlica.